

P A N U :

HOLM-HOLMSTRÖMEISTÄ BERGDÄHLIEN KAUTTA POHJALAISEKSI

Siinäpä kaupallike, joka vuosikymmenessä "vanheni" sata vuotta, melkein ainakin — yhdeksänkymmentä kumminkin. Tapahui kymmenen vuotta sitten.

Kaikkiihan tunnemme "Pohjalaisen", Pohjalainen Kirjakauppa Oy:n. Me vanhat oululaiset tunnemme myös "Päärtaalin". Näytän 1951 kirjoittaneen otsikon Bergdahlista "Pohjalaiseksi"/110 vuotta kirjakulttuuria neljässä sukupolvessa. Vuoteen 1951 Bergdahl-Pohjalainen piti liikkeensä perustamisvuotenaan vuotta 1841, jolloin kirjansitoja Johan Bergdahl, kotoisin Räneasta, sai Oulun porvarisoikeudet. Naimiskaupan perusteella hänestä nimittäin vähää aikaisemmin oli tullut kirjansitomom omistaja. Viralliset kirjakauppoikeudet liike sai vasta paljon myöhemmin Johan B:n pojan Benjamin Bernhard Bergdahlin aikana. Oma sitomitaan kirjoja kirjansitoja Johan B. kyllä sai myydä. Viralliset kirjakauppoikeudet ja lupa myydä ja kielto olla myymättä tätä tai tuota olivat kaksi eri asiaa.

Kun "Pohjalainen" 1961 jo oli valmis juhlimaan 120:nneen työvuoden täyttymistä, selvisi yllättäen, että Bergdahlin liiketoiminta itse asiassa oli jatkoa liiketoiminnalle, joka oli alkanut jo 1760 tässä kaupungissa, joka ei silloin vielä ollut edes tapulikaupunki. Kirjakauppias A. W. Stenbergin tekeillä olleesta käsikirjoituksesta Suomen ensimmäisiä kirjakauppiaita (Tammii 1962) ilmeni, että v. 1760 sai Johan Holm Ruotsin kuninkaalta kirjansitojamestarin valtuudet sekä

oikeuden harjoittaa kirjansitojamestarin ammattia Oulun kaupungissa samoin kuin myydä sitomossa aapisia, katkismuksia ja virsikirjoja sekä muita pienempiä kirjasia. Tätä pitää Stenberg oululaisen kirjakaupan alkuna.

Vuonna 1803 Holmin leski solmi avioliiton kirjansitojamestari Jöns Holmströmin kanssa, "kuten ammattikuntalaitoksen säännöt edellyttivät." koska avioitunut nainen ei voinut hallita itseään eikä omaisuuttaan, siirtyivät kaikki maalliset oikeudet (myydä hengellistä ym. kirjallisuutta) aviomiehelle, tälle Holmströmille. V. 1841 leskeksi jäänyt Johan Bergdahl nai Anna Magdalena Holmströmin, joka oli perinyt kirjansitomom sedältään Jöns Holmströmiltä. Ja kun sitomom omistus tässäkin tapauksessa siirtyi miehelle, peri hän siten tuon 1760 annetun ammatinharjoittamisoikeuden.

Ja niin olemme taas Bergdahl-eissa. Ensimmäinen Bergdahl kuoli 1873. V. 1879 liike jatkui hänen poikansa omistuksessa nimellä B. B. Bergdahlin Kirjakauppa. BBB oli naimisissa Emilia Reisin kanssa. Tuhanneet oululaiset muistavat vieläkin Bergdahlin vanhan rouvan, joka kuollessaan 1954 yhdeksänkymmenenseitsemän vuoden iässä oli ehtinyt olla liikkeen toiminnassa mukana n. 74 vuotta. Hänen ja BBB:n poika Lauli Bergdahl tuli liikkeen palvelukseen jo 1905 ja oli osakeyhtiöksi muuttuneen firman ensimmäinen toimitusjohtaja vuodesta 1931. Hän kuoli kuitenkin

kin jo seuraavana vuonna, jolloin hänen puolisonsa Katri, o.s. Lang, siirtyi yhtiön johtoon. Vanhaksi rouvaksi ehti Katri Bergdahlkin niiden monien vuosikymmenien aikana, jotka hän läpi pula-aikojen ja sodan tuhojen johti liikettään, ensin yhdessä iäkkään äitinsä, sitten lastensa kanssa.

Neljäs polvi "Päärtaaleja" tuli nremmiin nimensä Rounajaksi muuttaneiden Arvon ja Tertun (Hyvärinen) mukana. Vuoden 1944 pommituksessa palotontiksi muuttuneelle tontille kohosi vihdoin 1953 uusi liiketalo, jossa nyt on toimitusjohtajana Arvo Rounaja. Ja nyt, "Pohjalaisen" viettäessä liiketoimintansa 210-vuotisjuhlaa, on pelissä mukana viidettä vuotta jo viideskin polvi Bergdahl-ja, Seppo Rounaja, toistaiseksi tunnettu parhaiten maanmainiona jääpallistina ja tennistähtenä.

Bergdahlit ovat ehtineet Oulussa harjoittaa kaikkea liiketoimintaa, joka vain vähänkään liittyy "mustan käden" ammattiin, myös varsinaista "mustan käden" ammattia, kirjanpaimamista, mutta se olisi jo taas uusi pitkä ja moniselitteinen tarina. Tekeepä joskus mieli palata näihin painomusteen-tuoksuisiin aiheisiin ja samalla Oulun virallisesti vanhimpien kirjakauppoikeuksien periytymiseen, mikä ei olekaan aivan sama asia kuin edelläkerrrotut vanhimmat kirjanyyntiperinteet. Mirable dictu — ihmeellistä (sanoa) kyllä!